

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศ
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นางสาวสุภาวณี ทรงพรพาณิชย์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ กฤษิน ศรีมงคล	กรรมการ
อาจารย์สามารถ ศรีจ้านงค์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรทัศน์ อินทร์คัมพร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไข ปัจจัย และกลไกที่สำคัญในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การวิจัยนี้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เริ่มจากขั้นเตรียมการวิจัย คือ เลือกพื้นที่ศึกษา สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน ค้นหาประเด็นในการวิจัย หาผู้สนใจเพื่อร่วมทีมวิจัย ขั้นตอนถัดมา คือ ขั้นลงมือทำ ดำเนินการวิจัย เริ่มจากการเก็บข้อมูลการจัดการป่าชุมชนของ 7 หมู่บ้าน เพื่อหาทิศทางและความต้องการของชุมชน จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และศึกษาดูงาน ประชุมตัวแทนหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งเครือข่าย ประชุมติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ ร่วมตรวจสอบข้อมูลโดยชาวบ้าน ทั้งนี้ได้มีการติดตามบันทึกกระบวนการทุกขั้นตอน โดยทีมวิจัย ตลอดระยะเวลาการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ค้นพบเงื่อนไข ปัจจัยและกลไกที่สำคัญในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ โดยเงื่อนไขการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ 1) การกระตุ้นประสานจากนักวิจัยและวิทยากรภายนอกชุมชน เพื่อปรับแนวความคิดและเพิ่มทักษะ 2) การได้รับการเสริมพลังจากองค์กรภายนอกชุมชน 3) แนวความคิดเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน 4) รูปแบบการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการ 5) การจัดตั้งองค์กรชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายระดับ

ตำบล นอกจากนี้ ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชน ได้แก่ กลไกและโครงสร้างเดิมของชุมชนที่มีอยู่แล้ว การมีระบบเศรษฐกิจและฐานะทางการเงินที่ดีของชุมชน การใช้สภาตำบลเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือของเครือข่าย อย่างไรก็ตามพบว่า ข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนนั้น ได้แก่ 1) ผู้นำในบางชุมชนதாகาศยังขาดความเข้าใจในกระบวนการการทำงานและแนวคิดการมีส่วนร่วม 2) ระบบการผลิตในเชิงพาณิชย์ที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อขายทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งเกิดความเห็นแก่ตัว ขาดความเสียสละเพื่อมีส่วนร่วม 3) ความขัดแย้งระหว่างในชุมชน 4) ประชาชนเครือข่ายขาดแนวความคิดเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม คณะกรรมการบางคนไม่ได้สมัครใจเข้ามาทำงานอย่างจริงจัง

ผลการวิจัยในเชิงพัฒนาพบว่า การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลதாகาศได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชนตำบลதாகาศหลายด้าน คือ 1) การพัฒนาผู้นำเดิม ตลอดจนการเกิดผู้นำใหม่ 2) การพัฒนากลุ่มป่าชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน 3) กรรมการสามารถประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน 4) เกิดนักวิจัยชาวบ้าน ทั้งนี้ประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้านเกิดแนวความคิดและทักษะในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในชุมชน อย่างมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นและพึ่งตนเองได้มากขึ้น

Thesis Title **Community Forest Network Development in Takart Sub-district, Mae Tha District, Lamphun Province**

Author **Miss Supawinee Thongpronwanich**

M.S. (Agriculture) **Agricultural Extension**

Examining Committee

Asst. Prof. Dr. Avorn	Opatpatanakit	Chairman
Assoc. Prof. Katin	Srimongkol	Member
Lect. Samart	Srijumnong	Member
Asst. Prof. Dr. Wallratat	Intaruccomporn	Member

Abstract

The objective of this research was to study the conditions, factors, and mechanism which contributed to the development of the community forest network of Takart Sub-district using participatory action research (PAR). The study process began with the preparation stage of choosing the area to be studied, making rapport, identifying thematic concern, and selecting participating villagers. Operation stage followed which included gathering information concerning community forest management of the 7 villages under the study to find the direction, survey the people's needs, organize exchange forum and study tour, set up meeting for the village representatives to develop the network, monitor the operation, and bring the information to the forum to collectively evaluate and analyze. The researcher had made notes of all the information incurring in the processes of all these procedures.

Major conditions, factors and mechanisms which contributed to the development of the forest network were: (1) encouragement and coordination on the part of external facilitators which had helped constructed concepts and enhanced skills; (2) empowerment pushed forward by external organizations; (3) the community leaders' and villager representatives' concept and a warener of participation; (4) pattern and approach of idea transmission; and (5) community

network at the sub-district level. Besides, the existing mechanism and structure, community's economy and finance, as well as the use of the sub-district administrative organization as the coordinating center had played important role in the success of the community forest networking. Nonetheless, there were some obstacles, namely, (1) lacking of understanding on the process and principle of participation on the part of leaders of some communities; (2) commercial production causing the villagers to look inward and lacked of devotion for the community's collective benefits; (3) conflicts within the community; (4) chairperson of the network's lacking of participation principle and some committee members' lacking of commitment. Overall impacts of the forest network development were positive. Some of them were: (1) the increasing of leadership pool both of the old and the new ones; (2) the emergence of the forest community groups in the 7 villages; (3) actualization of coordination of organizations both within and between the communities; (4) the development of villagers as researchers. Participation in the research project had enhanced the villagers' learning both in terms of concepts and skills in solving the problems confronting the community in a participatory manner which could lead to the people's self-reliance and sustain the strength of the community.